

РОЗДІЛ 1

БІБЛІОТЕЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ КОМПЛЕКС: МІЖНАРОДНА ВЗАЄМОДІЯ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК

https://doi.org/10.15407/r_nbuv.0005157.55

УДК 008:021.1]:[001:061.1](100)

Дем'янюк Людмила Миколаївна

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4242-8390>,

кандидатка історичних наук, старша дослідниця,

старша наукова співробітниця,

відділ міжнародної інформації та зарубіжних зв'язків,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського,

Київ, Україна

e-mail: demianiuk@nbuv.gov.ua

Культурна спадщина в контексті досягнення цілей сталого розвитку: глобальні орієнтири та національні рамки

Мета статті – дослідити концептуальні засади збереження культурної спадщини у контексті реалізації Порядку денного Організації Об'єднаних Націй до 2030 року, проаналізувати міжнародні та національні стратегічні документи, що визначають принципи інтеграції культурного складника в політику сталого розвитку. Методологія дослідження ґрунтується на системному та структурно-функціональному підходах, застосуванні загальнонаукових емпірико-теоретичних методів (аналіз, синтез, узагальнення), контент-аналізі міжнародних і національних стратегічних документів та принципі наукової об'єктивності. Наукова новизна. Уперше здійснено комплексний аналіз концептуального представлення питань щодо захисту культурної спадщини в основоположних документах Організації Об'єднаних Націй, Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (IFLA), а також у стратегічних документах України в контексті досягнення Цілей сталого розвитку. Висновки. Культурна спадщина постає як об'єкт захисту і водночас як ключовий чинник сталого розвитку, що сприяє формуванню колективної ідентичності, зміцненню спадкоємного зв'язку між поколіннями та соціальної згуртованості. Інтеграція культурного складника до Порядку денного Організації Об'єднаних Націй до 2030 року підкреслює його стратегічну значущість як ресурсу довготривалої стійкості. Аналіз документів Організації Об'єднаних Націй, Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій і установ (IFLA) та національних стратегічних документів України підтверджує визнання культури як ключового елементу глобальної політики у сфері сталого розвитку. Україна демонструє зростаючий рівень залученості до загальносвітових процесів через адаптацію міжнародних орієнтирів до національних рамок, зокрема й здійснюючи їх перегляд у контексті збройної агресії Росії проти України. Така динаміка актуалізує роль бібліотек як ключових інституцій на шляху досягнення цілей сталого розвитку, передусім у збереженні культурної спадщини та забезпеченні інформаційної стійкості, а також підкреслює потребу в подальших комплексних міждисциплінарних дослідженнях.

Ключові слова: культурна спадщина, Порядок денний ООН до 2030 року, Цілі сталого розвитку, міжнародні документи, національні рамки, бібліотеки.

Актуальність теми дослідження зумовлена зростаючим визнанням ролі культурної спадщини (далі – КС) як одного з ключових чинників політики сталого розвитку, що зумовлює потребу в її концептуальному осмисленні та визначенні рівня інтегрованості у стратегічних документах на глобальному й національному рівнях. У програмних орієнтирах таких авторитетних міжнародних організацій, як Організація Об'єднаних Націй (далі – ООН) та її спеціалізованої установи – Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (далі – ЮНЕСКО), КС розглядається не лише як об'єкт охорони, а й як ресурс для зміцнення соціальної згуртованості, розвитку міжкультурного діалогу, формування колективної пам'яті та зв'язку між поколіннями.

Приєднання України до глобальних ініціатив сталого розвитку, активна взаємодія з міжнародними організаціями та адаптація загальновизнаних міжнародних стандартів і практик у сфері охорони КС актуалізують необхідність комплексного міждисциплінарного дослідження процесів впровадження відповідних підходів і формування ефективної інституційної політики як у період війни, так і на етапі повоєнного відновлення. Аналіз ключових міжнародних документів дає змогу визначити релевантні завдання щодо збереження КС, оцінити рівень їх імплементації в політиці сталого розвитку України та окреслити практичні орієнтири для збереження культурного надбання, зокрема в діяльності бібліотек як інституцій колективної пам'яті. Збереження КС Українського народу – матеріальної та нематеріальної – є важливим складником опору збройній агресії РФ проти України та притягнення її до відповідальності за знищення українського культурного надбання та цінностей [5, с. 5]. У контексті захисту КС України в умовах сучасних викликів, зокрема триваючої збройної агресії Російської Федерації, особливої нагальності набувають наукові дослідження, зосереджені на висвітленні та аналітичному осмисленні викладених у міжнародних документах стратегічних завдань і підходів, які формують нормативні орієнтири щодо збереження культурних надбань.

Аналіз досліджень та публікацій. Джерельна база з проблематики збереження КС в контексті реалізації Цілей сталого розвитку (далі – ЦСР) охоплює міжнародні стратегічні документи ООН, ЮНЕСКО, IFLA, а також нормативно-програмні документи України. Серед них чільне місце посідають такі: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» (A/RES/70/1) [27], доповідь ЮНЕСКО «Реалізація Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року» [24], Програма ЮНЕСКО «Пам'ять світу» [23], Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» [6], «Добровільний національний огляд щодо Цілей сталого розвитку в Україні» [29], Указ Президента України Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року [10].

Вагому аналітичну цінність у контексті дослідження становлять офіційні видання та публікації IFLA, у яких підкреслюється роль бібліотек у реалізації Порядку денного до 2030 р. року та збереження КС, зокрема такі: «Бібліотеки й реалізація Порядку денного ООН у сфері сталого розвитку до 2030 року: Інструментарій» («Libraries and Implementation of the UN 2030 Agenda: A Toolkit, 2019») [21], «Бібліотеки на варті культурної спадщини» («Libraries Safeguarding Cultural Heritage», 2019) [22], «Бібліотеки і Цілі сталого розвитку: посібник з викладу

розповідей» («Libraries and the Sustainable Development Goals: A Story telling Manual», 2018) [20], «Принципи взаємодії IFLA» («IFLA Principles of Engagement») [19] та «Боротьба з незаконним обігом документальної культурної спадщини» («Combating Ilicit Trafficking of Documentary Cultural Heritage», 2017) [14]. У сукупності ці документи формують концептуальне підґрунтя для аналізу КС як стратегічного ресурсу політики сталого розвитку, а також визначають орієнтири для бібліотек як ключових суб'єктів у сфері збереження КС та досягнення ЦСР.

Серед джерел дослідження варто виокремити спільну працю В. Потапенка, Ю. Тищенко, Ю. Каплан, В. Бакальчук, О. Литвиненко та О. Михайлової «Культурна спадщина та національна безпека», у якій розкрито взаємозв'язок між охороною КС та забезпеченням національної ідентичності й безпеки держави [5]. В українських бібліотекознавчих дослідженнях питання ЦСР у контексті бібліотечної діяльності висвітлено у працях В. Агаркової [1], Н. Гагаріної [2] Л. Дем'янюк [3], В. Пашкової [8], С. Хрущ [12] та інших.

Мета статті – дослідити концептуальні засади збереження культурної спадщини у контексті реалізації Порядку денного до 2030 року, проаналізувати міжнародні та національні стратегічні документи, що визначають принципи інтеграції культурного складника в політику сталого розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Культурний складник посідає вагомe місце у парадигмі сталого розвитку, формуючи ціннісне підґрунтя для зміцнення соціальної згуртованості, збереження національної ідентичності, підтримання спадкоємності між поколіннями та забезпечення сталого розвитку суспільства. Визначальне значення культури простежується в процесах «розбудови відкритої, інституційно спроможної до ефективних дій спільноти, здатної адаптуватися до викликів сучасності на всіх рівнях управління» [6]. КС, як носій матеріальних і нематеріальних цінностей людства, органічно вплетена у глобальний порядок денний сталого розвитку та закріплена в ключових міжнародних документах. Так, захист культурних надбань є одним із пріоритетних завдань у межах досягнення ЦСР, визначених у підсумковому документі Саміту ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» (Резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 25 вересня 2015 р., A/RES/70/1) [27]. Документ наголошує на винятковому значенні КС як чинника формування інклюзивних, мирних і стійких суспільств та окреслює ключові завдання щодо її збереження й захисту. У галузі освіти, зокрема в контексті реалізації ЦСР 4: «Забезпечити інклюзивну та справедливу якісну освіту і сприяти можливостям навчання впродовж усього життя для всіх» наголошується на необхідності пропагування культури миру й ненасильства, глобального громадянства, усвідомлення цінності культурного різноманіття та внеску культури у сталий розвиток (завдання 4.7) [27, р. 17/35]. Визнання значущості культури в освітньому процесі відіграє важливу роль у зміцненні міжкультурного діалогу, збереженні історичної пам'яті та формуванні громадянської участі у соціокультурному житті.

У контексті урбаністичної політики, зокрема в межах реалізації ЦСР 11: «Зробити міста та населені пункти безпечними, стійкими, життєздатними та інклюзивними», передбачено активізацію зусиль із захисту та збереження світової культурної і природної спадщини (завдання 11.4), що підтверджує важливість КС як ресурсу для розвитку сталих міських територій, формування міської ідентичності та

збереження традиційних знань [27, р. 22/35]. Своєю чергою, завдання ЦСР 12: «Забезпечення моделей сталого споживання і виробництва» акцентують на необхідності розроблення та впровадження інструментів моніторингу впливу сталого розвитку на туристичний сектор, що сприяє створенню робочих місць, розвитку місцевої культури та підтримці виробництва локальної продукції (12.b) [27, р. 23/35].

Важливою у розрізі захисту КС є також ЦСР 16: «Сприяти розбудові миролюбного та інклюзивного суспільства задля сталого розвитку, забезпечити доступ до правосуддя для всіх і створити ефективні, підзвітні та інклюзивні інституції на всіх рівнях», яка передбачає заходи щодо боротьби з незаконним обігом культурних цінностей. Зокрема, завдання 16.4 ставить за мету до 2030 року суттєво зменшити незаконні фінансові потоки, активізувати діяльність із виявлення та повернення викрадених активів, а також посилити боротьбу з усіма формам організованої злочинності. У цьому контексті протидія незаконному обігу культурних цінностей постає важливим компонентом охорони КС, адже знищення чи незаконне привласнення артефактів становить загрозу для історичної пам'яті та культурної ідентичності народів.

Разом з тим, окремі аспекти цієї проблематики залишаються недостатньо представленими в завданнях окремих ЦСР, зокрема в оригінальному документі доцільним було б посилити увагу до впливу кліматичних змін на КС, які несуть загрозу як для матеріальної, так і для нематеріальної КС. Наслідками таких змін, поряд з антропогенним впливом, є деградація екосистем, вимушене переміщення спільнот, втрата традиційних знань, ремесел, звичаїв і форм культурного вираження, які є невід'ємними елементами культурної ідентичності. Значний ризик становлять стихійні лиха, зокрема повені, урагани, землетруси та лісові пожежі, які руйнують архітектурні пам'ятки, історичні міста, археологічні об'єкти та культурні ландшафти. З огляду на це, у межах Цілі 13 «Боротьба зі зміною клімату: вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками» доцільно було б передбачити окреме завдання, спрямоване на захист і збереження КС від негативних наслідків змін клімату. Власне, як і окремі завдання, пов'язані із збереженням КС, варто було б також інтегрувати в межах ЦСР 17 «Партнерство заради сталого розвитку», зокрема в аспекті розвитку механізмів співпраці, налагодження партнерських зв'язків між інституціями, обміну досвідом та ресурсами між країнами й організаціями, а також реалізації спільних стратегій реагування, ініціатив збереження та відновлення КС, що є спільною відповідальністю на глобальному рівні.

З метою глибшого розуміння ролі КС у виконанні ЦСР, доцільно звернутися до документа ЮНЕСКО «Moving Forward the 2030 Agenda for Sustainable Development» («Реалізація Порядку денного у сфері сталого розвитку до 2030 року»), в якому досягнення ЦСР розглядається крізь призму культури та КС. Документ акцентує увагу на кількох ключових напрямках, які визначають роль культури та КС в досягненні глобальних цілей. Зокрема, йдеться про популяризацію культури через спадщину й творчість як засіб забезпечення сталого розвитку; визнання важливості формування інклюзивних, безпечних, стійких і сталих міст у контексті збереження природної та культурної спадщини (ЦСР 11); активізацію заходів із повернення викрадених культурних цінностей та протидію їхньому незаконному обігу (ЦСР 16);

сприяння розбудові справедливих, мирних та інклюзивних суспільств, які цінують знання, КС та культурне розмаїття як важливі чинники соціальної згуртованості й міжкультурного діалогу (ЦСР 5, 16) [24]. Тим самим, ЮНЕСКО наголошує, що інтеграція КС у стратегії сталого розвитку сприяє посиленню міжнародного співробітництва, підтримці інноваційних підходів до охорони культурних цінностей та формуванню ефективної політики, спрямованої на довгострокове збереження культурного надбання для майбутніх поколінь.

Варто зазначити, що Україна активно долучилася до глобального процесу імплементації ЦСР: у 2019 р. Президент України своїм указом офіційно підтримав національну адаптацію ЦСР з урахуванням особливостей соціально-економічного розвитку країни, що знайшло відображення в Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» [6]. Відповідно до пункту 2 Указу, Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) доручено забезпечити реалізацію відповідних заходів, а також рекомендувати Національній академії наук України, Національній академії аграрних наук України, Національній академії медичних наук України, Національній академії педагогічних наук України, Національній академії правових наук України та Національній академії мистецтв України враховувати Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року під час формування пріоритетних напрямів наукових досліджень [10]. Залучення таких потужних наукових інституцій в межах президентського указу 2019 р. засвідчило прагнення інтегрувати інтелектуальний потенціал у формування й реалізацію політики сталого розвитку. Такий крок передбачав також зміцнення міжсекторальної взаємодії та окреслив науку як ключовий інструмент досягнення довгострокових національних пріоритетів у сфері сталого розвитку. На урядовому рівні у 2020 р. було внесено зміни до Регламенту КМУ, якими визначено, що під час формування та реалізації державної політики обов'язково враховується необхідність досягнення ЦСР [9].

Варто зазначити, що підготовка Національної доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» стала важливим етапом у процесі національної адаптації глобального Порядку денного до 2030 року Міністерство економічного розвитку і торгівлі України ініціювало та впродовж 2016 р. координувало інклюзивний процес обговорення ЦСР, згрупованих за чотирма напрямками: справедливий соціальний розвиток; стале економічне зростання та зайнятість; ефективне, підзвітне та всеохоплююче управління і справедливість для всіх; екологічна рівновага та розбудова стійкості. Бенчмаркінгові орієнтири для досягнення до 2030 р. були визначені на основі розрахунково-прогнозної роботи із застосуванням сценарного моделювання можливих траєкторій розвитку країни у довгостроковій перспективі [6, с. 2]. Важливо, що у доповіді також конкретизовано відповідні цілі та орієнтири стосовно збереження культурної і природної спадщини, що підтверджує включення цього напрямку до системи національних пріоритетів сталого розвитку. Так, Завдання 11.3 передбачає забезпечення її збереження із залученням приватного сектору, а 11.6 – розроблення й реалізацію стратегій місцевого розвитку, орієнтованих на економічне зростання, створення робочих місць, розвиток туризму, рекреації, місцевої культури та виробництва локальної продукції. Для кількісного вимірювання прогресу в цій сфері використовуються відповідні індикатори: до прикладу, індикатор 11.3.1 визначає кількість об'єктів культурної та природної спадщини, внесених до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, а індикатор 11.3.2 – кількість пам'яток національ-

ного значення, внесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України [6, с. 84]. Такий підхід демонструє інтеграцію культурної проблематики у стратегічне бачення національного розвитку, а також відображає визнання спільної відповідальності держави, громадянського суспільства та приватного сектору за збереження національного культурного ресурсу.

Уже у 2020 р. на Політичному форумі високого рівня під егідою Економічної і соціальної ради (ЕКОСОР) ООН Україна презентувала перший «Добровільний національний огляд прогресу у досягненні ЦСР», у якому відзначено низку конкретних кроків щодо КС. Зокрема було зазначено про впровадження електронного обліку нерухокої КС як альтернативи існуючому обліку; розроблення технічного завдання на інформаційну систему електронного обліку нерухомих об'єктів КС; налагодження обміну інформацією, пов'язаною з пам'яткоохоронним статусом об'єктів КС між держателями державних інформаційних систем; налагодження постійної співпраці з представниками Міжнародної ради з охорони пам'яток і визначних місць (ІКОМОС), Комітетом всесвітньої спадщини ЮНЕСКО з питань збереження об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО; проведення постійного моніторингу стану збереження об'єктів всесвітньої спадщини; створення системи підвищення кваліфікації працівників у сфері охорони КС та їх обов'язкової сертифікації; імплементацію положень Нікосійської конвенції 2017 р. про загрози КС, що введе кримінальну відповідальність за злочини проти КС, забезпечить створення спеціалізованих підрозділів (культурної поліції) із захисту та фізичної охорони КС; активізацію роботи щодо створення/розширення територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення [29, р. 80].

Зважаючи на виклики, спричинені збройною агресією Російської Федерації проти України, 29 листопада 2024 р. КМУ ухвалив розпорядження, яким затвердив оновлені національні завдання ЦСР та відповідні індикатори з цільовими орієнтирами до 2030 р. з урахуванням умов воєнного стану. Нові положення охопили завдання, пов'язані з відбудовою пошкодженої інфраструктури, розмінуванням територій, подоланням екологічних наслідків збройної агресії, а також забезпеченням наявності й облаштування захисних укриттів. Так, у рамках ЦСР 11 «Сталий розвиток міст і громад» для Завдання 6 «Забезпечення збереження та сталого використання культурної та природної спадщини» установлено п'ять кількісно вимірюваних індикаторів з чітко визначеними цільовими значеннями до 2030 р.: 1) включення 10 об'єктів культурної та природної спадщини до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО; 2) внесення 3 100 пам'яток КС національного значення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України; 3) доведення площі природно-заповідного фонду загальнодержавного та місцевого значення до 15 % території України; 4) укладення 600 охоронних договорів на пам'ятки КС національного значення; 5) сертифікація 2 туристичних дестинацій згідно з міжнародними стандартами сталого розвитку. Таким чином, сукупність цих індикаторів створює підґрунтя для об'єктивного, прозорого та регулярного моніторингу реалізації державної політики у сфері охорони культурної та природної спадщини в Україні на шляху досягнення ЦСР до 2030 р. [4].

Вагому роль у реалізації завдань Порядку денного ООН до 2030 року відіграють бібліотеки як соціальні інституції, які забезпечують відкритий доступ до знань, слугують платформами для міжкультурного діалогу, просування цінностей сталого

розвитку та формування простору інтелектуальної комунікації. Виступаючи носіями документальної пам'яті й центрами акумуляції знань, бібліотеки виконують інтегративну функцію, поєднуючи освітній, науковий і культурний виміри суспільного розвитку. Завдяки багатогранності своїх фондів, використанню цифрових інструментів, просвітницьким ініціативам і соціокультурній діяльності, бібліотеки спроможні здійснювати комплексний вплив на реалізацію всіх 17 ЦСР, визначених ООН.

Особливу увагу варто приділити потенціалу бібліотек у досягненні цілей, пов'язаних із культурою та охороною КС. Як інститути пам'яті, вони відіграють важливу роль у збереженні документальних пам'яток, підтриманні історичної пам'яті та формуванні культурної ідентичності. У цьому контексті бібліотеки постають не лише посередниками між історичною традицією та сучасністю, а й дієвими учасниками суспільних трансформацій, які інтегрують КС в глобальні стратегії сталого розвитку та зміцнюють ціннісно-культурний фундамент суспільного прогресу. Бібліотечна фахівчиня з Австралійського національного університету Р. Міссінгем зазначає, що бібліотеки здатні поєднувати локальні знання з глобальними ініціативами, сприяючи залученню громад до реалізації Цілей сталого розвитку та посиленню розуміння їх значущості в повсякденному житті [25, р. 20].

Значущість бібліотек як ключових партнерів у досягненні ЦСР та збереженні КС підкреслено в офіційних документах Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (IFLA). У низці стратегічних матеріалів зазначається, що бібліотеки не лише забезпечують рівний доступ до інформації, але й активно долучаються до реалізації освітніх ініціатив, довгострокового збереження та популяризації КС, зміцнення соціальної згуртованості та просування культурного розмаїття. Зокрема, у посібнику «Бібліотеки й реалізація Порядку денного ООН у сфері сталого розвитку до 2030 року: Інструментарій» (Libraries and Implementation of the UN 2030 Agenda: A Toolkit) розкрито потенціал бібліотек у сприянні реалізації усіх 17 ЦСР, наголошуючи на збереженні КС, інклюзивному розвитку та забезпеченні якісної освіти [21].

У публікації IFLA «Бібліотеки на варті культурної спадщини» (Libraries Safeguarding Cultural Heritage) підкреслюється, що документальна спадщина в усіх форматах, зокрема цифровому, є невід'ємним складником світової КС, а бібліотеки відіграють ключову роль у її збереженні [22]. Національні, публічні, академічні, наукові та спеціалізовані та бібліотеки є провідними установами, які відповідають за забезпечення довготривалого збереження документального надбання, що, своєю чергою, сприяє формуванню стійких, інклюзивних і соціально згуртованих суспільств. Разом із тим IFLA звертається до урядів та міжнародних організацій із таким закликом:

- включити бібліотеки до глобальних індикаторів моніторингу реалізації Цілі 11.4 Порядку денного ООН до 2030 року;
- визнати документальну спадщину як ключовий елемент культурної спадщини людства;
- забезпечити сталу систему фінансування для її довготривалого збереження;
- гарантувати відповідну нормативно-правову базу для діяльності бібліотек у сфері охорони спадщини;
- інтегрувати бібліотеки до національних і міжнародних стратегій зниження ризику катастроф і програм посткризового відновлення [22].

Українська науковиця Л. Прокопенко у контексті дослідження діяльності ІФЛА у сфері збереження документальної спадщини, підкреслює, що цей напрям є одним із пріоритетних у роботі бібліотек України й забезпечується системою національних законів та нормативно-правових актів. Водночас для належного правового регулювання функціонування культурних цінностей, зокрема їх документального складника, важливою є активна участь української бібліотечної спільноти в міжнародних професійних організаціях, які сприяють просуванню культури, захисту й забезпеченню доступу до КС [11, с. 280]. Доцільно зауважити, що згідно з офіційним реєстром членів IFLA, до федерації від України входять: Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого як інституційні члени, а також Українська бібліотечна асоціація (далі – УБА) як асоціативний член [18]. Членство зазначених установ у IFLA не лише засвідчує міжнародну суб'єктність української бібліотечної галузі, а й розширює можливості для участі в глобальних програмах, зокрема із збереження культурної та документальної спадщини.

Особливу увагу IFLA також приділяє діяльності спеціалізованих Центрів з питань збереження та консервації (Preservation and Conservation Centres, PACCentres), які функціонують під егідою IFLA та координують міжнародні зусилля щодо збереження КС. У межах своєї діяльності РАС-центри розробляють методичні рекомендації, надають консультативну підтримку бібліотечним установам, сприяють професійній підготовці фахівців і забезпечують обмін досвідом у сфері консервації, зокрема й в умовах надзвичайних ситуацій [26].

У процесі реалізації ЦСР бібліотеки всього світу мають не лише потенціал впливу на трансформацію місцевих громад, але й можливість спостерігати за досвідом колег, інтегрувати кращі практики у власну діяльність і поширювати успішні кейси на глобальному рівні. Важливу роль у цьому процесі відіграє ініціатива IFLA – платформа «Library Map of the World» («Бібліотечна мапа світу»), яка акумулює приклади внеску бібліотек у досягнення ЦСР у різних країнах і забезпечує широку видимість їхнього впливу. Для кращого розуміння того, як саме бібліотеки можуть репрезентувати свій досвід у глобальному професійному вимірі, IFLA підготувала спеціальне видання «Libraries and the Sustainable Development Goals: A Story telling Manual» – ґрунтовний інструментарій для бібліотечної адвокації. У ньому детально висвітлено роль бібліотек у досягненні всіх 17 ЦСР, запропоновано покрокові рекомендації щодо формування переконливих наративів про внесок бібліотек у розвиток місцевих громад і подано інструкції з розміщення таких історій на «Library Map of the World» [20]. Значущість цього ресурсу полягає в утвердженні бібліотек як дієвих партнерів реалізації політики сталого розвитку, здатних мобілізувати підтримку завдяки ефективній комунікації та міжнародній репрезентації своєї діяльності.

Наразі у рубриці ЦСР-розповіді (SDGStories) оприлюднено 61 кейс із 37 країн світу, що ілюструють внесок бібліотек у досягнення сталого розвитку шляхом упровадження ініціатив, орієнтованих на потреби конкретних спільнот. Варто зазначити, що Україна у цьому розділі світової бібліотечної мапи представлена двома кейсами – Національної бібліотеки України для дітей у контексті реалізації глобальних цілей 4 і 17 і Львівської обласної бібліотеки для дітей у рамках ЦСР 4, 12, 13 та 17. До прикладу, Національна бібліотека України для дітей представила

ініціативу «Казковий трамвайчик», яка втілюється спільно з комунальним підприємством «Київпастранс» у форматі інтерактивного дитячого читання в оформленому тематичному трамваї під час шкільних канікул. Ідея проєкту полягає у популяризації дитячої книги, розвитку читацьких навичок і забезпеченні відкритого доступу до літератури у міському просторі. У свою чергу, Львівська обласна бібліотека для дітей поділилася досвідом реалізації у партнерстві з Британською Радою в Україні екопросвітницького проєкту «ЕкоБібліотека» (EcoLibrary), який спрямований на формування екологічної свідомості у дітей та молоді. У межах цієї ініціативи проводиться цикл інтерактивних занять, майстер-класів і тематичних зустрічей, створено мобільну гру «Герой сміття», облаштовано спеціалізований екокуточок і впроваджено практики сортування відходів [28]. Обидва кейси засвідчують спроможність українських бібліотек гнучко реагувати на виклики сучасності, активно долучатися до глобального професійного діалогу, транслуючи власний досвід і водночас посилюючи свою міжнародну суб'єктність.

У контексті дослідження варто звернутися й до нормативно-методичних документів IFLA, що визначають засади партнерства, підходи до управління ризиками та механізми міжінституційної кооперації у сфері збереження КС. Серед них ключове значення має документ «Принципи взаємодії IFLA» (IFLA Principles of Engagement), у якому викладено принципи міжнародної взаємодії та окреслено стратегічні орієнтири задля посилення глобального співробітництва у сфері охорони КС. Зокрема, документ визначає підходи IFLA та її членів до моніторингу територій, що перебувають у зоні ризику, інформування про загрози та підвищення рівня обізнаності щодо запобігання катастрофам. У разі надзвичайної ситуації ці принципи слугують орієнтиром для дій у процесах відновлення, окреслюючи алгоритм прийняття рішень щодо доцільності та форми участі в конкретних ініціативах відповідно до стратегічних пріоритетів IFLA. У документі також встановлено критерії, на основі яких ухвалюються рішення про залучення IFLA та її членів до постконфліктного або посткатастрофного реагування, а також визначено умови такої участі. Принципи детально описують форми втручання, засадничі положення, рівні інституційної взаємодії та підходи до оцінювання потреб і ефективності реалізованих заходів [19].

Важливим тематичним доповненням серед видань IFLA є й публікація «Боротьба з незаконним обігом документальної культурної спадщини» (Combating Illicit Trafficking of Documentary Cultural Heritage), яка наголошує на необхідності розроблення механізмів запобігання незаконному переміщенню та нищенню документальної спадщини – невід'ємного складника культурної ідентичності. Значну увагу у документі приділено впровадженню електронних реєстрів, створенню червоних списків, обміну інформацією між установами та міжінституційному співробітництву з ЮНЕСКО, ICOM та INTERPOL. Такі підходи безпосередньо корелюють із Ціллю 16 Порядку денного ООН до 2030 року, що передбачає створення ефективних, підзвітних та інклюзивних інституцій, а також боротьбу з незаконним обігом культурних цінностей (завдання 16.4) [14]. Водночас зосередженість на розбудові та налагодженні партнерських зв'язків цілком узгоджується з положеннями Цілі 17, яка спрямована на посилення глобального партнерства заради сталого розвитку. Таким чином, напрацьовані IFLA нормативно-концептуальні засади слугують підґрунтям для посилення ролі бібліотек у впровадженні політики

сталого розвитку й збереження КС, визначаючи їх як провідних агентів трансформаційних змін на глобальному рівні.

Ведучи мову про просування на шляху сталого розвитку, слід відзначити внесок Української бібліотечної асоціації у досягнення ЦСР на національному рівні та підтримку бібліотек України в цьому процесі. Як член IFLA, УБА системно імплементує нормативно-методичні ініціативи Федерації, адаптуючи їх до українського контексту та поширюючи в професійному середовищі. У квітні 2020 р. УБА розпочала проєкт «Спроможні бібліотеки сприяють досягненню Цілей сталого розвитку ООН до 2030 року», в межах якого було створено відкритий онлайн-курс «Бібліотеки у досягненні Цілей сталого розвитку» на платформі ВУМ online. Курс розроблено УБА за підтримки Програми ООН із відновлення та розбудови миру; його обсяг становить 30 годин (1 кредит ЄКТС). Структура курсу охоплює всі 17 ЦСР та подає матеріал у доступній і практично орієнтованій формі, демонструючи потенціал бібліотек у сприянні реалізації кожної з цілей [7].

Наукова новизна. Уперше здійснено комплексний аналіз концептуального представлення питань щодо захисту культурної спадщини в основоположних документах Організації Об'єднаних Націй, Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій та установ (IFLA), а також у стратегічних документах України в контексті досягнення Цілей сталого розвитку.

Висновки. Отже, культурна спадщина постає як об'єкт захисту і водночас як ключовий чинник сталого розвитку, формування колективної ідентичності, соціальної згуртованості та зміцнення спадкоємного зв'язку між поколіннями. Міжнародні стратегічні документи ООН та ЮНЕСКО, а також національні рамки України засвідчують зростаюче визнання культурної спадщини як ключового елемента політики сталого розвитку. Інтеграція культурного складника до Порядку денного Організації Об'єднаних Націй до 2030 року підкреслює його стратегічну значущість як ресурсу довготривалої стійкості. Аналіз документів ООН, Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО), Міжнародної федерації бібліотечних асоціацій і установ (IFLA) та національних стратегічних документів України підтверджує визнання культури як ключового елементу глобальної політики у сфері сталого розвитку. У сучасних умовах глобальних викликів вищезгадані документи набувають значення стратегічних рамкових орієнтирів, які окреслюють пріоритети діяльності міжнародних організацій та державних інституцій у сфері збереження й популяризації культурної спадщини. Концептуальна цінність їх змісту полягає у формуванні цілісного підходу до інтеграції культурної спадщини в політику сталого розвитку, сприянні розвитку ефективних механізмів міжнародного співробітництва та визначенні напрямів культурної політики в глобальному контексті. Україна демонструє зростаючий рівень залученості до загальносвітових процесів через адаптацію міжнародних орієнтирів до національних рамок, зокрема й здійснюючи їх перегляд у контексті збройної агресії Росії проти України. Така динаміка актуалізує роль бібліотек як ключових інституцій на шляху досягнення цілей сталого розвитку, передусім у збереженні культурної спадщини та забезпеченні інформаційної стійкості, а також підкреслює потребу в подальших комплексних міждисциплінарних дослідженнях.

Список бібліографічних покликань

1. Агаркова В. Нова парадигма розвитку бібліотек з урахуванням цілей сталого розвитку суспільства. Стан та перспективи розвитку культурологічної науки в Україні : зб. тез доп. IV Всеукр. наук.-практ. конф. Миколаїв : ВП «Миколаївська філія КНУКіМ», 2018. Ч. 1. С. 9–14. URL: <https://tinyurl.com/49fb9tzz>
2. Гагаріна Н. Роль бібліотечних установ в забезпеченні Цілей сталого розвитку. Інформація та культура в забезпеченні сталого розвитку людства : зб. матеріалів Міжнар. інтернет-конф. (Маріуполь, 15 листопада 2017 р.). Маріуп. держ. ун-т ; за заг. ред. Г. І. Батичко. Маріуполь : МДУ, 2018. С. 69–71.
3. Дем'янюк Л. Роль бібліотек у досягненні цілей сталого розвитку. Бібліотека. Наука. Комунікація. Інтеграція у міжнародний бібліотечний простір : матеріали Міжнародної наукової конференції (Київ, 8–10 жовтня 2024 р.) : у 2 т. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України ; відп. ред. О. М. Василенко, відп. секр. М. В. Іванова. Київ, 2024. Т. 1. С. 78–82. URL: <https://tinyurl.com/6vmhy2nk> (дата звернення: 01.08.2025).
4. Деякі питання забезпечення досягнення Цілей сталого розвитку в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.11.2024 № 1190-р. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1190-2024-p>
5. Культурна спадщина та національна безпека : аналіт. доп. / [В. Потапенко, Ю. Тищенко, Ю. Каплан та ін.]; за ред. В. Потапенка. Київ : НІСД, 2023. 58 с. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.08>
6. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. URL: <https://tinyurl.com/5y4pu699> (дата звернення: 01.08.2025).
7. Онлайн-курс для бібліотекарів «Бібліотеки у досягненні Цілей сталого розвитку». ВГО Українська бібліотечна асоціація : вебсайт. URL: <https://tinyurl.com/2dphn496> (дата звернення: 01.08.2025).
8. Пашкова В. Бібліотеки і реалізація Порядку денного ООН до 2030 року. Бібліотечна планета. 2017. № 1. С. 6–10.
9. Про внесення змін до Регламенту Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 № 1285. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1285-2020-p>
10. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року : Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/722/2019>
11. Прокопенко Л. Діяльність ІФЛА із збереження документальної спадщини. Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин. 2023. С. 280–285. URL: https://www.researchgate.net/publication/370885685_ (дата звернення: 01.08.2025).
12. Хрущ С. Проблеми сталого розвитку діяльності бібліотек як соціокультурного інституту. Траєкторії сталого розвитку українського суспільства: особистість і культура : зб. наук. доп. V міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 15 листоп. 2019 р. : у 2 ч. Маріуп. держ. ун-т ; гол. ред. Ю. С. Сабадаш ; упоряд. С. Янковський. Маріуполь : МДУ, 2019. Ч. 1. С. 162–167.
13. Цілі сталого розвитку та Україна. Урядовий портал : вебсайт. URL: <https://tinyurl.com/yzxb8fc8>
14. Combatting Illicit Trafficking of Documentary Cultural Heritage: An Introduction. IFLA : website. URL: <https://tinyurl.com/bde79dky> (дата звернення: 07.08.2025).

15. Contribution of Libraries to the SDGs. IFLA : website. URL: <https://tinyurl.com/42aya3hv> (date of application: 01.08.2025).
16. Global citizenship education: Topics and learning objectives. UNESCO : website. 2015. URL: <https://tinyurl.com/vvfarbp2> (date of application: 01.08.2025).
17. IFLA and the UN 2030 Agenda: A roadmap for libraries. IFLA : website. URL: <https://tinyurl.com/2s49tfu7> (date of application: 01.08.2025).
18. IFLA Members including Institution and Association Affiliates. IFLA : website. URL: <https://tinyurl.com/3e4423yu> (date of application: 16.07.2025).
19. IFLA Principles of Engagement in library-related activities in times of conflict, crisis or natural disaster. IFLA : website. URL: <https://repository.ifla.org/handle/20.500.14598/2546> (date of application: 01.08.2025)
20. Libraries and the Sustainable Development Goals: A Storytelling Manual. IFLA, 2018. IFLA : website. URL: <https://tinyurl.com/yztsrfs6> (date of application: 07.08.2025).
21. Libraries and implementation of the UN 2030 Agenda : a toolkit. IFLA : website. URL: <https://tinyurl.com/wvcjzjt> (date of application: 01.08.2025).
22. Libraries safeguarding cultural heritage. IFLA : website. URL: <https://tinyurl.com/bdcw3rrv> (date of application: 01.08.2025)
23. Memory of the World. UNESCO : website. URL: <https://www.unesco.org/en/memory-world> (date of application: 01.08.2025).
24. Moving forward the 2030 Agenda for Sustainable Development. Paris : UNESCO, 2017. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247785> (date of application: 01.08.2025).
25. Missingham R. Sustainable Development Goals: Insights from Research Libraries. International Journal of Librarianship. 2020. Vol. 5. No. 2. P. 13–25. DOI: <https://doi.org/10.23974/ijol.2020.vol5.2.167>
26. PAC Centres (Preservation and Conservation Centres). IFLA : website. URL: <https://www.ifla.org/units/pac-centres/> (date of application: 01.08.2025).
27. Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. A/RES/70/1. United Nations : website. URL: <https://docs.un.org/en/A/RES/70/1> (date of application: 01.08.2025).
28. SDG stories: Ukraine. IFLA : website. URL: <https://librarymap.ifla.org/stories/keywords/ukraine>. (date of application: 01.08.2025).
29. Sustainable Development Goals Voluntary National Review: Ukraine 2020. Kyiv : United Nations Ukraine, 2020. IFLA : website. URL: <https://tinyurl.com/phs56ws7> (date of application: 07.08.2025).

References

1. Aharkova, V. (2018). Nova paradyhma rozvytku bibliotek z urakhuvanniam tsilei staloho rozvytku suspilstva [A new paradigm of library development considering the Sustainable Development Goals of society]. In Stan ta perspektyvy rozvytku kulturolohichnoi nauky v Ukraini. Proceedings of the IV All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (Ch. 1, pp. 9–14). Mykolaiv, Ukraine: VP "Mykolaiivska filiia KNUKiM". Retrieved August 1, 2025, from <https://tinyurl.com/49fb9tzz> [In Ukrainian].
2. Haharina, N. (2018, November 15). Rol biblioteknykh ustanov v zabezpechenni tsilei staloho rozvytku [The role of library institutions in ensuring the Sustainable Development Goals]. In Information and Culture in Ensuring Sustainable Human Development. Proceedings of the International Internet Conference (pp. 69-71), Mariupol State University. Mariupol, Ukraine. [In Ukrainian].
3. Demianiuk, L. (2024, October 8–10). Rol bibliotek u dosiahnenny tsilei staloho rozvytku [The role of libraries in achieving the Sustainable Development Goals]. In Library. Science.

Communication. Integration into the International Library Space. Proceedings of the International Scientific Conference (Ch. 1, pp. 78–82). V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. Kyiv, Ukraine. Retrieved August 1, 2025 from <https://tinyurl.com/6vmhy2nk> [In Ukrainian].

4. Verkhovna Rada Ukrainy (2024). Deiaki pytannia zabezpechennia dosiahnennia tsilei staloho rozvytku v Ukraini: Rozporiadzhennia № 1190-r [Certain Issues of Ensuring the Achievement of the Sustainable Development Goals in Ukraine: Directive No. 1190-r]. (2024, November 29). Databasa "Zakonodavstvo Ukrainy". Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/1190-2024-p> [In Ukrainian].

5. Potapenko, V., & Tyshchenko, Yu., Kaplan, Yu. [et al.]. (2023). Kulturna spadshchyna ta natsionalna bezpeka: Analitychna dopovid [Cultural heritage and national security: Analytical report] (Potapenko, V. (Ed.)). Kyiv, Ukraine: NISD. DOI: <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.08> [In Ukrainian].

6. Natsionalna dopovid "Tsili staloho rozvytku: Ukraina" [National report "Sustainable development goals: Ukraine"]. Retrieved August 1, 2025, from <https://tinyurl.com/5y4pu699> [In Ukrainian].

7. (2020). Biblioteky u dosiahnenniy tsilei staloho rozvytku [Libraries in achieving the Sustainable Development Goals]. All-Ukrainian Non-Governmental Organization "Ukrainian Library Association": website. Retrieved August 1, 2025, from <https://tinyurl.com/2dphn496> [In Ukrainian].

8. Pashkova, V. (2017). Biblioteky i realizatsiia poriadku dennoho OON do 2030 roku [Libraries and the implementation of the UN 2030 Agenda]. Bibliotechna Planeta, 1, 6-10. [In Ukrainian].

9. Verkhovna Rada of Ukraine. (2020, December 16). Pro vnesennia zmin do Rehlamentu Kabinetu Ministriv Ukrainy: Postanova № 1285 [On amendments to the Rules of Procedure of the Cabinet of Ministers of Ukraine: Resolution No. 1285]. Databasa "Zakonodavstvo Ukrainy". Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/1285-2020-p> [In Ukrainian].

10. Verkhovna Rada of Ukraine. (2019, September 30). Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku: Ukaz Prezydenta Ukrainy № 722/2019 [On the Sustainable Development Goals of Ukraine until 2030: Decree of the President of Ukraine No. 722/2019]. Databasa "Zakonodavstvo Ukrainy". Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/722/2019> [In Ukrainian].

11. Prokopenko, L. (2023). Diialnist IFLA iz zberezhennia dokumentalnoi spadshchyny [IFLA's activities on the preservation of documentary heritage]. Ukraina i svit: teoretychni ta praktychni aspekty diialnosti u sferi mizhnarodnykh vidnosyn [Ukraine and the World: Theoretical and Practical Aspects of International Relations], P. 280-285. Retrieved August 1, 2025 from https://www.researchgate.net/publication/370885685_ [In Ukrainian].

12. Khrushch, S. (2019, November 15). Problemy staloho rozvytku diialnosti bibliotek yak sotsiokulturnoho instytutu [Problems of sustainable development of library activities as a sociocultural institution]. In Trajectories of sustainable development of Ukrainian society: Personality and culture: Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Conference], Mariupol State University. (Ch. 1, pp. 162-167). Mariupol, Ukraine: MDU. [In Ukrainian].

13. Tsili staloho rozvytku ta Ukraina [Sustainable Development Goals and Ukraine]. (n.d.). Uriadovyi portal: website. Retrieved from <https://tinyurl.com/yzxb8fc8> [In Ukrainian].

14. International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). (2020). Combatting illicit trafficking of documentary cultural heritage: An introduction. IFLA: website. Retrieved August 1, 2025 from <https://tinyurl.com/bde79dky> [In English].

15. United Nations. (n.d.). Contribution of libraries to the SDGs. Retrieved August 1, 2025 from <https://tinyurl.com/42aya3hv> [In English].

16. (2015). Global citizenship education: Topics and learning objectives. UNESCO: website. Retrieved August 1, 2025 from <https://tinyurl.com/vvfarbp2> [In English].

17. (2017). IFLA and the UN 2030 Agenda: A roadmap for libraries. IFLA: website. Retrieved August 1, 2025 from <https://tinyurl.com/2s49tfu7> [In English].
18. (2025, July 16). IFLA members including institution and association affiliates. IFLA: website. Retrieved July 16, 2025 from <https://tinyurl.com/3e4423yu> [In English].
19. (2023). IFLA Principles of Engagement in Library-Related Activities in Times of Conflict, Crisis or Natural Disaster. IFLA: website. Retrieved August 1, 2025, from <https://repository.ifla.org/handle/20.500.14598/2546> [In English].
20. (2018). Libraries and the Sustainable Development Goals: A Storytelling Manual. IFLA: website. Retrieved August 1, 2025, from <https://tinyurl.com/yztsrfs6> [In English].
21. (2019). Libraries and Implementation of the UN 2030 Agenda: A Toolkit. IFLA: website. Retrieved August 1, 2025, from <https://tinyurl.com/wvcjzjt> [In English].
22. (2019). Libraries safeguarding cultural heritage. IFLA: website. Retrieved August 1, 2025 from <https://tinyurl.com/bdcw3rrv> [In English].
23. Memory of the World. UNESCO: website. Retrieved August 1, 2025 from <https://www.unesco.org/en/memory-world> [In English].
24. (2017). Moving Forward the 2030 Agenda for Sustainable Development. Paris: UNESCO. UNESCO: website. Retrieved August 1, 2025, from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247785> [In English].
25. Missingham, R. (2020). Sustainable Development Goals: Insights from Research Libraries. *International Journal of Librarianship*, 5(2), 13-25. DOI: <https://doi.org/10.23974/ijol.2020.vol5.2.167> [In English].
26. PAC Centres (Preservation and Conservation Centres). IFLA: website. Retrieved August 1, 2025 from <https://www.ifla.org/units/pac-centres/> [In English].
27. (2015). Resolution Adopted by the General Assembly on 25 September 2015: Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development (A/RES/70/1). Retrieved August 1, 2025 from <https://docs.un.org/en/A/RES/70/1> [In English].
28. SDG stories: Ukraine. IFLA: website. Retrieved August 1, 2025 from <https://librarymap.ifla.org/stories/keywords/ukraine> [In English].
29. (2020). Sustainable Development Goals Voluntary National Review: Ukraine 2020. Kyiv: United Nations Ukraine. Retrieved August 1, 2025 from <https://tinyurl.com/phs56ws7> [In English].

Liudmyla Demianiuk,

ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4242-8390>,

Candidate of Historical Sciences, Senior Researcher, Senior Research Associate,

Department of International Information and Foreign Relations,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine,

Kyiv, Ukraine

e-mail: demianiuk@nbuv.gov.ua

Cultural Heritage in the Context of Achieving the Sustainable Development Goals: Global Guidelines and National Frameworks

The purpose of this article is to explore the conceptual foundations of cultural heritage preservation within the framework of the 2030 Agenda, and to analyze international and national strategic documents that define the principles for integrating the cultural dimension into sustainable development policy. The research methodology is based on systemic and structural-functional approaches, the use of general scientific empirical and theoretical methods (analysis,

synthesis, generalization), content analysis of international and national strategic documents, and the principle of scholarly objectivity. Scientific novelty. This article presents the first comprehensive analysis of the conceptual framing of cultural heritage safeguarding in the key foundational documents of the United Nations, the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), the International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA), as well as in Ukraine's strategic documents in the context of achieving the Sustainable Development Goals (SDGs). Conclusions. Cultural heritage emerges both as an object of protection and as a key pillar of sustainable development, contributing to the formation of collective identity, the strengthening of intergenerational continuity, and the promotion of social cohesion. The integration of the cultural dimension into the UN 2030 Agenda underscores its strategic significance as a resource for long-term resilience. The analysis of documents issued by the United Nations, the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, the International Federation of Library Associations and Institutions, as well as Ukraine's national strategic documents, confirms the recognition of culture as a fundamental component of global policy in the field of sustainable development. Ukraine demonstrates an increasing level of engagement in global processes by adapting international guidelines to national frameworks, including their revision in the context of the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine. This dynamic highlights the role of libraries as essential institutions in advancing the Sustainable Development Goals, particularly in the preservation of cultural heritage and the provision of information resilience, and underscores the need for further comprehensive interdisciplinary research.

Keywords: cultural heritage, 2030 Agenda, Sustainable Development Goals, international documents, national frameworks, libraries.

Безпала Галина Іванівна,

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-2876-4462>,

наукова співробітниця,

відділ міжнародної інформації та зарубіжних зв'язків,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Київ, Україна

e-mail: bezpala@nbuv.gov.ua

Етичний аспект штучного інтелекту в бібліотеках: візії та дискурси німецькомовного світу

Досліджено етичний аспект використання штучного інтелекту в бібліотеках. Проаналізовано міжнародні підходи до етики штучного інтелекту, зокрема рекомендацію ЮНЕСКО та візії фахівців німецькомовних країн. Окреслено ключові принципи етики, зокрема захист даних, прозорість і недопущення дискримінації. Визначено роль бібліотек у впровадженні надійних і суспільно орієнтованих технологічних рішень.

Ключові слова: бібліотеки, етичний аспект, машинна етика, штучний інтелект, ШІ.

Технології штучного інтелекту (далі – ШІ) дедалі глибше інтегруються в повсякденне життя, зумовлюючи зростання суспільного дискурсу щодо їхнього впливу на різні сфери діяльності. Разом із широким спектром можливостей, які відкриває використання ШІ, виникає і низка етичних викликів, що на перший погляд можуть залишатися непомітними та відходити на другий план під впливом технологічного ентузіазму. Особливої значущості набуває вивчення етичного аспекту в контексті розвитку сучасного бібліотечно-інформаційного комплексу, де